

Primaire Kleuren in Smallingerland

De zaak van de gestolen kleurschets

VERENIGINGSARCHIEF EN NOTULEN · W.S.V. DE GRIETMAN, DE VEENHOOP · 1926–2026

WARIES MISDAADREEKS · Nº 022

Uitgeverij Waries

BEGELEIDENDE BRIEF

Aan het vierde lid van de commissie

De Veenhoop, zaterdag 10 oktober 2026

Beste lezer,

U hebt ja gezegd, en daar zijn we u dankbaar voor. Hier is de map.

Op dinsdag 6 oktober kwam een taxateur uit Groningen naar ons clubhuis om de kleurschets te bekijken die al bijna een eeuw in de bestuurskamer hangt. Een paar weken eerder had ons bestuur in een besloten vergadering te horen gekregen dat die schets, waar sinds 1953 een kaartje REPRODUCTIE in de lijst zit, waarschijnlijk geen afdruk is, maar een origineel kleurontwerp uit 1921 voor de Papegaaienbuurt in Drachten. De taxateur haalde het papier uit de lijst en zag binnen een paar minuten dat het nu wél een afdruk was: een inkjetprint op fotopapier, keurig op maat. Het origineel is weg. Iemand heeft het verwisseld.

Het bestuur heeft aangifte gedaan. Op woensdag 7 oktober heeft het bovendien een kleine commissie van onderzoek ingesteld: Pieter de Vries (kascommissie) en ondergetekende. Wij hebben in twee dagen met zeven mensen gesproken, de logboeken van het alarm en de printer laten uitlezen en uit de archiefkast gehaald wat over de schets gaat. Dat archief is groot. De Grietman notuleert sinds 3 april 1926, eerst in een kasboek met potlood, later op de schrijfmachine, nu op een laptop. Als er één ding is dat wij in deze week geleerd hebben, dan is het dat die honderd jaar vergaderen meer vertellen dan wie er die avond bij was.

Pieter en ik komen er niet uit. Wij kennen iedereen in deze map, sommigen al ons hele leven. Daarom vragen wij u, als vierde en enige onafhankelijke lid, alles te lezen en ons te zeggen wie de schets heeft weggenomen, wanneer en hoe. Op de volgende pagina staan de vragen.

Wij hebben de stukken in drie delen geordend: het oude archief (1926 tot 2025), het jubileumjaar (2026) en ons eigen onderzoek na de ontdekking. Handgeschreven stukken zijn uitgetypt; waar dat nodig was, hebben wij de spelling van toen laten staan. Onze eigen korte toelichtingen staan in een blauw omlijnd vak. Wat iemand ons verteld heeft, hebben wij zo letterlijk mogelijk opgeschreven. Dat wil niet zeggen dat het waar is.

Met vriendelijke groet, ook namens Pieter,

Wietske Haitsma

voorzitter Commissie van Onderzoek, W.S.V. De Grietman

UW OPDRACHT

Zes vragen

1. Wie heeft de kleurschets uit de lijst gehaald en door een kopie vervangen?
2. Wanneer gebeurde dat? Geef de nacht of dag en een zo nauwkeurig mogelijk tijdvak.
3. Hoe, waar en wanneer is de vervangende kopie gemaakt, en waarvan?
4. Hoe wist de dader dat de ‘reproductie’ een origineel was? Noem het stuk dat dit verraadt.
5. Waarom kon de dader denken dat de verwisseling jarenlang onopgemerkt zou blijven?
6. Twee andere betrokkenen hebben de commissie bewust iets onjuists verteld. Wie, waarover, en waarom?

Speelduur. Reken op twee tot vier uur. U kunt alleen werken of met z’n tweeën; het is prettig om pen en papier bij de hand te hebben.
Werkwijze. Lees de map van voor naar achter. Alles wat u nodig hebt staat erin, ook als het op het eerste gezicht over iets anders lijkt te gaan. Achterin vindt u twee werkbladen, een antwoordformulier, hints in drie niveaus (op hun kop gedrukt, zodat u niet per ongeluk te veel ziet) en, achter een verzegelde pagina, de oplossing.
Eerlijk spel. Er is één dader. Wie de schets heeft verwisseld, heeft ook de kopie gemaakt. Elke andere betrokkene kan op grond van wat in de map staat worden uitgesloten.

Inventarisnummers (INV.) volgen de indeling van ons archief: jaartal en volgnummer. Stukken uit ons eigen onderzoek hebben de letters OND.

PLAATSINGSLIJST

Inhoud van de map

VOORWERK

	Aan het vierde lid van de commissie	3
	Uw opdracht	4
	Mensen in deze map	7
	De Veenhoop en De Kajút	8

DEEL I · HET OUDE ARCHIEF, 1926–2025

1926-01	Oprichting van de Watersportvereeniging ‘De Grietman’	11
1931-01	Sipke Hoekstra aan het bestuur	13
1931-02	‘Voor de vereeniging hetzelfde. Voor mij niet.’	14
1932-01	Mededeelingen, voorjaar 1932	15
1942-01	Onder de oude fokken	16
1953-01	Een kaartje met het woord REPRODUCTIE	17
1965-01	Een heer uit Amsterdam	18
1972-01	‘Na mij weet de voorzitter het, en de penningmeester’	19
1974-01	De opening van De Kajút	20
1988-01	Leden per 1 januari 1988	21
1988-02	Vergadering van 21 oktober 1988	21
1988-03	Een los vel uit de doos van 1988	23
1989-01	Jaarverslag van de secretaris over 1988	23
2001-01	Bestuurskamer: acht regels	25
2009-01	Een slot op de bestuurskamer	25
2014-01	Een sleutel op tafel	26
2019-01	De rommelmarkt die niet doorging	27
2025-01	Hessel Hoekstra aan het bestuur	28

DEEL II · HET JUBILEUMJAAR 2026

2026-01	Het schrift van de archivaris	30
2026-02	‘Tussen de steiger en de rondvraag’	32
2026-03	Wat het bestuur op 2 september besloot	33
2026-04	Twee afspraken, twee vragen	35
2026-05	Acht foto’s van een zaterdagochtend	37
2026-06	De appgroep van de jubileumcommissie	38
2026-07	Zaterdag 19 september: reünie	40
2026-08	Vier sleutels en een schoolschrift	41
2026-09	Het jubileumnummer	42
2026-10	‘Een prent met een verhaal’	43
2026-11	Twaalf voorwerpen in de bestuurskamer	44

DEEL III · NA DE ONTDEKKING

OND-01	Een print op maat	46
OND-02	De appgroep van het bestuur	48

WIE IS WIE

Mensen in deze map

Betrokkenen 2026 (leeftijd op 1 oktober 2026)

Gerrit Postma	67	voorzitter sinds 2015; oud-installateur, Drachten
Ytsje de Haan	59	secretaris en archivaris sinds 2009; docent geschiedenis, Drachten
Romke Visser	45	penningmeester sinds 2021; botenverhuur in De Veenhoop
Baukje Terpstra	50	wedstrijdcommissaris, bestuurslid sinds 2018
Jelle Bosma	56	havenmeester en beheerder van het clubhuis sinds 2003; lid sinds 1984
Lisanne Kooistra	33	grafisch ontwerper, Drachten; jubileumcommissie, maakte boek en expositie
Hessel Hoekstra	71	oud-lid (1975–2014), kleinzoon van medeoprichter Sipke Hoekstra; woont in de Papegaaienbuurt

Overige personen

Wietske Haitsma	voorzitter Commissie van Onderzoek; juriste
Pieter de Vries	lid Commissie van Onderzoek; kascommissie
Anne Wiersma	taxateur, Groningen
Feike Atsma	kunsthandelaar, Leeuwarden
Aaltsje Rypma	78, woont aan de overkant van het water
Wim Hiemstra	71, oud-bestuurslid
Hiltje Postma	echtgenote van Gerrit
Fenna Zijlstra	partner van Romke
Tjeerd Kooistra	partner van Lisanne

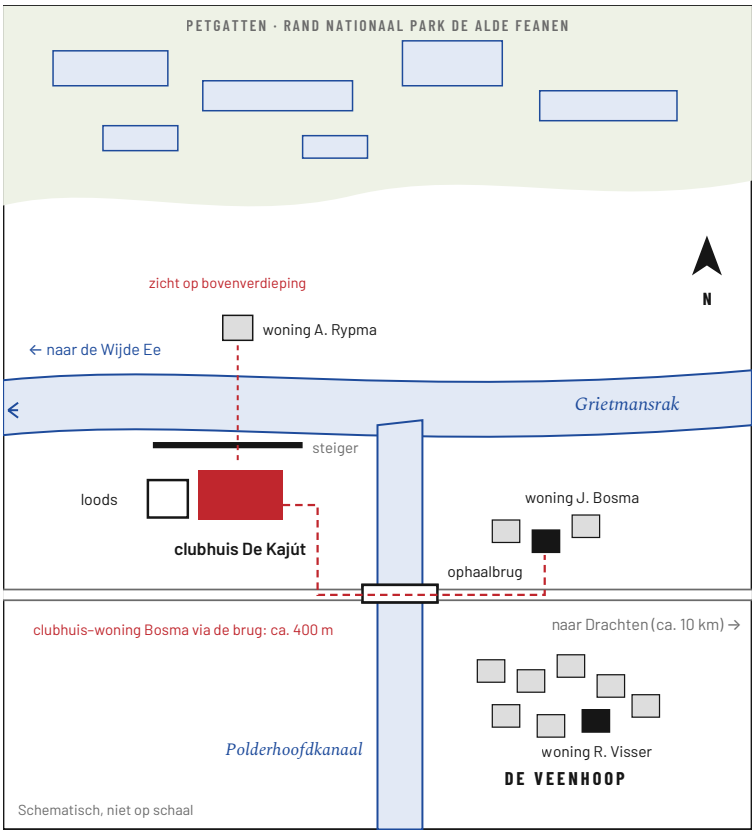
Uit de geschiedenis van de vereniging

Sipke Hoekstra	1897–1979	schilder te Drachten, medeoprichter; zoon van schildersbaas Ate Hoekstra
Wiebe Bosma	1902–1984	schipper, medeoprichter; voorzitter 1946–1979
Rinse van der Wal	1888–1951	onderwijzer; notulist 1926–1950
Tsjalling Wybenga	1910–1990	secretaris 1950–1981
Jan Bijlsma	1925–2009	lid 1950–2009; penningmeester 1962–1990
Klaas Bosma	1938–2017	zoon van Wiebe; voorzitter 1979–1995
Durk Haarsma	1944–2021	voorzitter 1995–2015
Sjoukje Nauta	1941–2020	secretaris 1981–2008

TER ORIËNTATIE

De Veenhoop en De Kajút

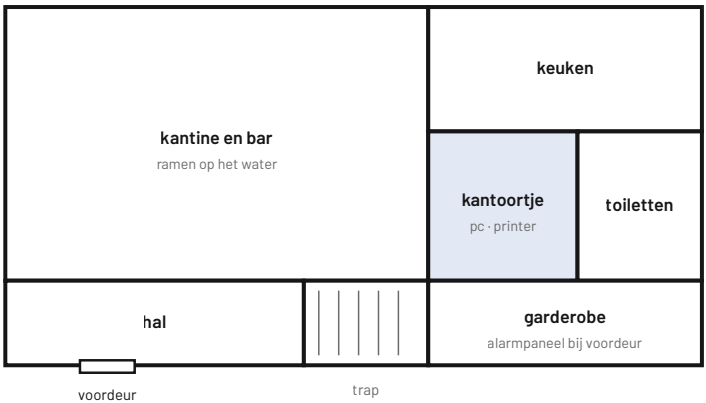
Het clubhuis De Kajút (gebouwd in 1974) staat aan de zuidkant van de Grietmansrak, even ten westen van de plek waar het Polderhoofdkanaal erop uitkomt. Wie vanaf het clubhuis het dorp in wil, steekt bij de ophaalbrug over. Aan de overkant van het water ligt de rand van de petgatten, het begin van het nationaal park.

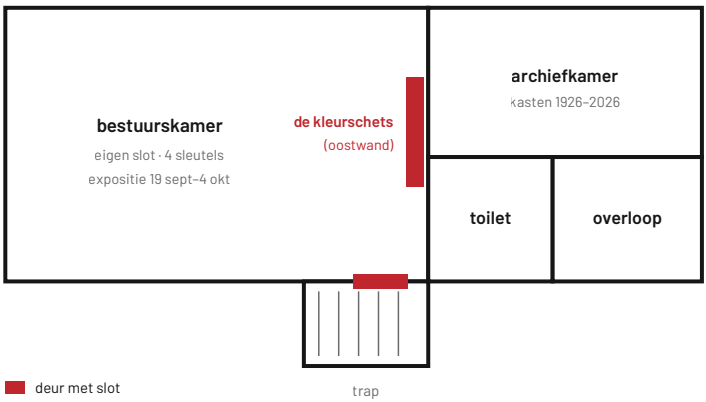
TER ORIËNTATIE

Plattegrond De Kajút

BEGANE GROND

VERDIEPING

deur met slot

Ramen bestuurskamer en kantine: noordzijde, op het water.

Buitendeur met alarm (codes per gebruiker, zie INV. 2014-01). De bestuurskamer heeft een eigen cilinderslot.

INV. 1926-01 NOTULEN OPRICHTINGSVERGADERING za 3 april 1926

Oprichting van de Watersportvereeniging ‘De Grietman’

Toelichting commissie. Uit het eerste notulenboek (kasboek met linnen rug, potlood en inkt). Notulist was onderwijzer Rinse van der Wal. Spelling als in het origineel.

Notulen der vergadering van belangstellenden, gehouden ten huize van de Wed. Bijkstra te De Veenhoop, op Zaterdag den 3en April 1926, des avonds te half acht.

Facsimile van de aanhef, eerste bladzijde van het notulenboek 1926–1950.

Aanwezig: de heeren W. Bosma, S. Hoekstra, R. van der Wal, H. de Jong, P. Zandstra, J. Talsma, A. Hoogeveen, F. Kuipers, D. Elzinga, G. Veenstra en T. Siderius. Elf man.

De heer *Hoogeveen* opent als oudste der aanwezigen de vergadering en heet allen welkom. Hij zegt dat het water hier rondom De Veenhoop van alle kanten komt, dat de turf er nu wel zoo goed als uit is, en dat het tijd wordt dat het volk het water niet alleen om den kost gebruikt, maar ook om het plezier. Er wordt gelachen.

De heer *W. Bosma*, schipper alhier, stelt voor een vereeniging op te richten tot bevordering van het zeilen, roeien en schaatsenrijden, met een eigen loods aan het Grietmansrak. Hij heeft de oude turfschuur van zijn oom op het oog; die staat leeg. De heer *S. Hoekstra*, schilder te Drachten, die hier met de boot komt, zegt toe de schuur gratis te zullen verven, mits men hem de kleur laat kiezen. De heer Bosma: ‘Als het maar niet zoo bont wordt als in Drachten.’ Hoekstra antwoordt dat dit nog moet blijken.

Na eenige bespreking wordt met algemeene stemmen besloten tot oprichting van de Watersportvereeniging ‘De Grietman’, naar het water waaraan zij zal liggen. Contributie voor werkende leden f 2,50 per jaar, voor jongens beneden de zestien jaar f 0,75.

Tot bestuur worden gekozen: A. Hoogeveen, voorzitter; R. van der Wal, secretaris; W. Bosma, penningmeester en havenmeester; S. Hoekstra en P. Zandstra, leden.

INV. 1931-01 BRIEF di 10 november 1931

Sipke Hoekstra aan het bestuur

Toelichting commissie. De brief van Sipke Hoekstra en de notulen van de jaarvergadering zaten samen in een envelop achter in het notulenboek. Ytsje de Haan vond ze in februari 2026 (zie INV. 2026-01).

Drachten, den 10en November 1931
Aan het Bestuur der W.V. 'De Grietman' te De Veenhoop

Facsimile van de aanhef. Brief op gelinieerd schrijfpapier, één vel, dubbelgevouwen.

Geacht Bestuur,

Gij weet dat mijn vader, de schildersbaas A. Hoekstra, in het jaar 1921 met zijn knechts het verfwerk heeft gedaan aan de nieuwe middenstandswoningen bij den Torenstraat te Drachten, naar de kleuren die de heer Van Doesburg daarvoor had uitgedacht. Den menschen was het te bont; zij spraken van de Papegaaienbuurt, en het is er, gelijk gij weet, al weer overheen geschilderd.

De heer Van Doesburg heeft mijn vader bij het einde van het werk een van zijn kleurschetsen gelaten, een gevel met deur en ramen, geverfd op papier, ‘voor den baas die het gedurfd heeft’. Nu die heer in Maart van dit jaar in het buitenland is overleden, en mijn vader oud wordt, wil ik dat dit stuk niet in een la verloren gaat.

Ik geef het daarom aan de vereeniging *in bewaring en tot sieraad van het clubhuis, zoolang de vereeniging bestaat*. Ik zou het zeer op prijs stellen als men het niet aan de wind en het water blootstelt, en het niet verkoopt.

Met vriendelijke groeten, uw dw.

S. Hoekstra

R. v. d. Wal, secr.

INV. 1932-01 CLUBBLAD voorjaar 1932

Mededeelingen, voorjaar 1932

De Grietman

Mededeelingen aan de leden
No. 3 · Voorjaar 1932

Onze nieuwe wimpel

Met het openen van het seizoen zal aan de mast van ieder lid de nieuwe vereenigingswimpel waaien, naar ontwerp van ons bestuurslid S. Hoekstra: een rood veld aan den stok, een geel en een blauw vak daarnaast, de rest wit. Wie de kleurschets in de loods gezien heeft, weet waar het vandaan komt. De wimpels zijn verkrijgbaar bij den penningmeester voor f 0,60 per stuk. De heer Hoekstra verzoekt dringend het geel niet door eigen verf te vervangen, ‘want dan wordt het mosterd’.